Nr 224.

Av herrar **Holmdahl** och **Christiernson**, *i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 6, med förslag till lag, innefattande bestämmelser om skyldighet för städer och vissa andra samhällen att bekosta fastighetsregisters uppläggande och förande m. m.*

I årets statsverksproposition hemställer Kungl. Maj:t under andra huvudtiteln, punkten 28, om beviljande på extra stat av ett reservationsanslag å 600,000 kronor, varav för år 1917 skulle anvisas 50,000 kronor, att utgå såsom statsbidrag åt städer och därmed jämförliga samhällen för inrättande av fastighetsregister i huvudsaklig överensstämmelse med 1914 års fastighetsregisterkommissions förslag, under förutsättning att lag i ämnet med anledning av därom särskilt avlåten proposition varder av riksdagen antagen. Genom Kungl. Maj:ts proposition nr 6 mom. 1 har riksdagen sedermera förelagts förslag till lag innefattande bestämmelser om skyldighet för städer och vissa andra samhällen att bekosta fastighetsregisters uppläggande och förande m. m. I detta för rikets stadssamhällen synnerligen viktiga ärende tillåta vi oss härmed vördsamt anföra följande.

Det föreslagna stadsfastighetsregistret utgör ett led i den modernisering av lagfarts- och inteckningsväsendet, som ifrågasatts i lagberedningens år 1907 framlagda förslag till lag om inskrivning av rätt till fast egendom. I underdånig skrivelse den 31 december 1907 framhöll lagberedningen, att ett underlag motsvarande det för landet föreslagna erfordrades för fastighetsbokföringen i städerna; och beslöt i anledning härav Kungl. Maj:t den 15 maj 1908 att åt särskilda kommittérade — fastighetsregisterkommittén — uppdraga att dels utarbeta förslag till föreskrifter angående registerföring av fastigheter i stad, dels ock utreda i vilken omfattning

dessa föreskrifter borde vinna tillämpning jämväl å sådana orter på landsbygden, för vilka funnes tomtindelning såsom för stad.

Det betänkande, som av kommittérade avgavs den 30 september 1911, möttes emellertid av skäl, som torde vara kända och därför ej här behöva upprepas, av ett så gott som enhälligt motstånd från stadssamhällenas sida. Ärendet måste därför undanskjutas i avvaktan på förslagets omarbetning. Uppgiften anförtroddes åt nya sakkunniga, 1914 års fastighetsregisterkommission. Såvitt framställningarna till riksdagen giva vid handen, är det denna kommissions förslag med en eller annan jämkning, som Kungl. Maj:t aktar genomföra, om riksdagen beviljar erforderliga medel och godkänner de få partier i det invecklade författningskomplexet, som anses äga karaktär av lag.

Gärna skall medgifvas, att kommissionen i stor utsträckning tagit hänsyn till de erinringar och önskemål, som stadssamhällena och deras sammanslutning, svenska stadsförbundet, framställde i anledning av det föregående förslaget. Men på några viktiga punkter har kommissionen allt för nära anslutit sig till grundtankerna i det verk, den haft att omarbeta, för att resultatet skall kunna betraktas som tillfredsställande ur deras synpunkt, som närmast beröras av ärendet. Till närmare utveckling av denna uppfattning tillåta vi oss åberopa det i propositionen delvis refererade yttrande, som svenska stadsförbundet avgivit i ämnet.

Förbundets anmärkningar mot själva registerförslaget grupperas däri kring tre spörsmål, nämligen om registrets användbarhet jämväl för kommunala ändamål, om arbetets organisation samt om kostnadernas beräkning och fördelning mellan staten och respektive samhällen.

»Vad den förstnämnda frågan angår», heter det i yttrandet, »hava de sakkunnige tillgodosett önskemålen om större utrymme i fastighetsregistret för anteckningar om särskilda byggnadsbestämmelser enligt 3 § stadsplanelagen ävensom vidtagit åtskilliga förbättringar i vissa andra mindre väsentliga avseenden men däremot ställt sig avvisande gentemot de ännu betydelsefullare kraven på sådana anordningar, att registret jämte registerkartan kunde lämna en fullständig och lättfattlig redovisning för varje stads och därmed jämförligt samhälles ägovälde med hänsyn ej blott till den rättsliga, utan även till den för kommunalförvaltningen överhuvud och byggnadsväsendet i synnerhet viktiga administrativa indelningen enligt stadsplan och tomtindelning. Såsom vid frågans föregående behandling från förbundets sida framhölls, erfordrades härför dels att stadsplanegränsen bleve bestämmande för registrets uppdelning i tomtbok och stads-

ägobok (jordebok), så att hela det planlagda området, oberoende av huruvida tomtindelning överallt skett eller ej, upptoges i tomtboken, medan det icke planlagda området registrerades i stadsägoboken, dels ock att den administrativa tomtindelningen, så långt ske kunde, lades till grund för tomtboken. Att uppfylla den förstnämnda av dessa fordringar innebure icke några mera betydande svårigheter. Därför behövdes blott, att den i fastställda kvarter belägna men ej tomtindelade marken i tomtboken uppfördes under bestående äganderättsenheter samt att jämväl gator, torg o. d. redovisades i tomtboken i stället för uti särskilt bihang till densamma, allt anordningar, som snarare skulle förenkla än komplicera registerarbetet. Däremot kunde det ej förbises, att den administrativa indelningen med hänsyn till registrets egentliga ändamål ej utan vidare erbjöde en tillfredsställande grundval för tomtboken. Tvivelsutan, yttrade förbundet vidare, skulle det emellertid vid en förnyad utredning visa sig, att den rättsliga indelningen genom vissa jämförelsevis lätt verkställda anteckningar och ett lämpligt hänvisningssystem i tomtboken kunde inordnas under den administrativa, utan att härigenom registrets användbarhet såsom underlag för fastighetsboken behövde äventyras. Såsom redan påpekats, skulle givetvis den stadsplanelagda men ej tomtindelade marken i tomtboken redovisas efter rättslig indelning. Beträffande mark inom tomtindelat område sammanfölle i själva verket oftast den rättsliga och administrativa indelningen. Där detta undantagsvis ej ägde rum, vore det vanligen en jämförelsevis kort tidsfråga, när de båda indelningarna komme att överensstämma med varandra.

De sakkunnige hava icke förebragt några vägande skäl, varför dessa vid kritiken över 1911 års förslag framförda önskemål, genom vilkas förverkligande registret skulle komma att utgöra ej blott ett ändamålsenligt underlag för fastighetsboken utan även en för kommunalförvaltningen användbar fastighetsurkund, nu lämnats obeaktade. Under sådana förhållanden synes anledning ej föreligga från stadssamhällenas sida att frångå desamma.

I varje fall kan det med fog ifrågasättas, huruvida ej genom en enkel åtgärd tomtbokens värde för såväl kommunala behov som för enskilda personer kunde väsentligt ökas redan därigenom att den föreslagna avdelningen A., som avser kvarteret såsom enhet och redogör för de vid detsamma fästade byggnadsbestämmelserna, omedelbart upplägges för alla befintliga eller nytillkommande kvarter, oavsett om anledning enligt förslaget föreligger att upptaga någon av de särskilda tomterna i tomtboken. På detta sätt erhölles åtminstone en fullständig överblick över det stadsplane-

lagda områdets uppdelning i kvarter och de viktigaste inskränkningarna i kvartersmarkens utnyttjande.»

Med avseende å den andra frågan — fastighetsregisterarbetets organisation — anföres:

»Dualismen mellan de egentliga registergöromålen och kartarbetet synes föga motiverad utan fastmer förenad med betydande olägenheter. Enligt förslaget åligger upprättandet av registerkartan en tjänsteman, registrets uppläggande och förande en annan. Visserligen förefinnes icke något hinder att förena båda uppdragen i samma hand, men varje anvisning i sådant syfte saknas. Detta måste betecknas såsom en brist. Ingående kännedom om stadens markförhållanden i förening med erfarenhet i ägomätning torde vara hart när oeftergivliga villkor såväl för själva registrets uppläggande och förande som för arbetet med registerkartan. Båda dessa förutsättningar äro säkerligen i regeln för handen hos vederbörande stadsingenjörer eller motsvarande tjänstemän. Säkerhet borde då ock finnas för att dessa tjänstemän bliva förordnade såväl till registerförare som till förrättningsmän i avseende å registerkartan, därest vederbörande stad så önskar och de motsvara vissa bestämda kompetensanspråk. Om stadsingenjörernas självskrivenhet såsom registerförare och förrättningsmän för registerkartan med nu antydda inskränkningar fastslås, vinnes ock den fördelen, att blott undantagsvis behov av särskilt tekniskt biträde åt registerföraren lärer inträda.

Skall åter, såsom de sakkunniges förslag förutsätter, Konungens befallningshavandes prövning av städernas förslag angående befattningshavare vara fullkomligt obunden av fasta regler och endast ske efter de lämplighetssynpunkter, som prövningsmyndigheten själv finner skäligt anlägga, är det fara värt, att tjänstetillsättningen kan komma att grundas på tillfälligheter eller godtycke till men för arbetsresultatet och för städerna, vilka i varje fall få vidkännas utgifterna. Med avseende å förrättningsmännen för registerkartan är faran härför så mycket större, som ju länsstyrelserna i allmänhet näppeligen kunna bedöma, huruvida en person besitter den erforderliga kompetensen, utan torde vara hänvisade att bygga sina omdömen därutinnan på andras utsagor. I betraktande av lantmäteristyrelsens tilltänkta uppgift såsom central uppsiktsmyndighet lär det då kunna antagas, att nämnda styrelses eller dess underlydandes direktiv bliva utslagsgivande för Konungens befallningshavandes avgörande av tillsättningsfrågorna, helst som vederbörande förste lantmätare i förhållande till Konungens befallningshavande instruktionsmässigt intager ställningen av rådgivare i hithörande

angelägenheter. Att följden härav måste bliva en viss benägenhet till gynnande av lantmätarekåren på stadsingenjörernas bekostnad torde icke kunna förnekas. Ur ekonomisk synpunkt kan detta givetvis medföra olägenheter för städerna, då deras egna tjänstemän säkerligen i allmänhet äro i stånd att utföra arbetet billigare än utifrån tillkallade. Jämväl med hänsyn till det syfte, man vill nå genom en ordnad fastighetsregistrering, torde det få anses oklokt att öppna möjligheter för de med städernas förhållanden särskilt förtrogna tjänstemännens undanskjutande vid ifrågavarande arbeten.

Av här utvecklade uppfattning följer även, att stadssamhällena måste ställa sig synnerligen betänksamma mot förslaget att uppdraga den centrala ledningen av fastighetsregisterarbetet åt lantmäteristyrelsen. Städernas mätnings- och markredovisningsväsen har hittills ej legat under lantmäteristyrelsens inseende, och några skäl att frångå denna grundsats synas icke förefinnas. Tvärtom tala häremot flera omständigheter, av vilka några i det föregående påpekats. Ytterligare må mot en sådan anordning erinras, att jordregisterarbetets planläggning och ledning, som ålegat lantmäteristyrelsen, icke varit av beskaffenhet att stärka förtroendet för styrelsens lämplighet att handhava motsvarande, på samma gång mera komplicerade och för styrelsen mera främmande uppgift beträffande städerna, samt framför allt, att den uppgift, det här gäller, är sådan, att den under jämförelsevis kort tid kräver avsevärt arbete men därefter nära nog sköter sig själv. Det kan knappast vara riktigt att pålägga ett redan arbetstyngt ordinarie ämbetsverk ett så omfattande, men tillfälligt arbete. Härigenom torde nämligen framtvingas inrättandet av nya tjänster, som sedermera ej motsvara något behov, men vilkas indragning säkerligen ej så lätt låter sig genomföras.

Med hänsyn till verksamhetens art och i övrigt föreliggande förhållanden synes den bästa lösningen vara, att ledningen lägges i händerna på en för ändamålet utsedd tillfällig kommission med speciell sakkunskap i de olika frågor, som här komma i beaktande. Denna sakkunniga centralmyndighet borde jämväl övertaga de reellt betydelsefulla åligganden, som nu tänkts hänskjutna till Konungens befallningshavande, samt överhuvud erhålla så vidsträckt men på samma gång tydligt angiven befogenhet, att den verkligen bleve i stånd att fylla sin ställning såsom den drivande och ledande kraften i arbetet. Sedan fastighetsregistret väl blivit upplagt, vore kommissionen givetvis överflödig. I den mån en övervakande myndighet därefter erfordras för de löpande arbetena, torde det ej

möta några svårigheter att förena denna sannolikt föga krävande post med annan befattning inom närstående förvaltningsområde.»

Vid ärendets föredragning i statsrådet den 7 maj 1915 förklarade vederbörande departementschef utan närmare motivering, att Stadsförbundets erinringar i nu berörda två punkter enligt hans mening icke borde föranleda ändring i kommissionens förslag. Därest riksdagen i äskad form och utsträckning lämnar sin medverkan till registerverkets finansiering, torde det därför få anses uteslutet, att de av stadsintressets målsmän sålunda hävdade önskemålen vinna beaktande vid det slutliga administrativa reglerandet av denna angelägenhet. Dessa önskemål synas oss dock träffa ett par av frågans allra viktigaste sidor och tillika vara så väl grundade, att deras tillgodoseende bör utgöra förutsättningen för stadssamhällenas och statskassans betungande med de avsevärda kostnader, som fastighetsregistret skulle medföra. I alldeles särskild grad gäller detta önskemålen beträffande registerarbetets centrala planläggning och ledning. De nedslående erfarenheterna från jordregistret, vilka ligga alltför nära i tiden och dragit med sig allt för ovälkomna ekonomiska konsekvenser för att nu vara förgätna — sammanställda med övriga av Stadsförbundet anförda omständigheter — understryka enligt vår mening starkt nödvändigheten av att ledningen lägges hos en för uppgiften speciellt tillsatt myndighet: en tillfällig kommission, så sammansatt och utrustad, att den erbjuder betryggande garantier för det komplicerade och kostsamma företagets planmässiga, sakkunniga och mest ekonomiska genomförande inom avsedd tid. De kontrollutgifter, c:a 5,000 kronor årligen under tre år, varmed Kungl. Maj:t liksom 1914 års kommission räknat, då lantmäteristyrelsen göres till tillsynsmyndighet, kunna vid första påseendet förefalla låga. Men i själva verket torde anordningen blott bilda inkörsporten för en betydande utvidgning av lantmäteristyrelsens organisation, varigenom permanenta kostnadsökningar av ansenlig storlek skulle påläggas staten. Vid lantmäteristyrelsens behandling av 1911 års kommitéförslag uttalades av en bland dess ledamöter, byråchefen Hamrin, att inrättande av en ny lantmäteriteknisk byrå inom ämbetsverket vore ett oeftergivligt villkor för styrelsens övertagande av fastighetsregisterarbetets ledning. Sedermera har styrelsen själv i samband med ett den 30 april 1913 avgivet förslag till allmän mätningsförordning m. m. förklarat en dylik utvidgning behövlig, särskilt med hänsyn till att städernas mätningsväsen borde ställas under styrelsens uppsikt och kontroll. Om nu den uppgift, som här närmast är i fråga, anförtros åt lantmäteristyrelsen, är det uppenbart, att detta skall verka i

hög grad stimulerande på de tidigare, blott mera tveksamt framförda omorganisationsplanerna. Och med all rätt. Ty även under iakttagande av fastighetsregisterkommissionens förenklingar av det tidigare förslaget ställer arbetet, därest det skall bedrivas med erforderlig skicklighet och kraft, stora anspråk på den myndighet, som har att utöva högsta ledningen, anspråk, vilka icke inom ramen för lantmäteristyrelsens nuvarande organisation lära kunna tillgodoses genom den personalförstärkning, vartill ett årligt belopp av 5,000 kronor förslår.

Härtill kommer, att man i och med fastighetsregistergöromålens inordnande under lantmäterimyndigheterna, tagit det första steget till uppgivande av städernas naturliga särställning i mätningstekniskt och mätningsorganisatoriskt hänseende. Städerna, vilkas sunda och kraftiga utveckling så intimt sammanhänger med ändamålsenliga, smidiga och snabba former för markens uppdelning till bebyggande, skulle på detta sätt tvingas in i ett för dem främmande, stelt, omständligt och byråkratiskt system, utan att i gengäld tillföras någon påvisbar vinst. Staten skulle å sin sida icke undgå betydande ekonomiska uppoffringar.

Stadsförbundets tredje huvudanmärkning — rörande kommissionens kostnadsberäkningar och det föreslagna sättet för bördornas fördelning mellan staten och vederbörande samhällen — har i huvudsak återgivits i statsverkspropositionen liksom även departementschefens bemötande av de framställda erinringarna.

Dessa gingo i första hand ut på att uppvisa, hurusom fastare beräkningsgrunder i fråga om registerarbetets kostnader för närvarande saknas, och att de gjorda kalkylerna under sådana förhållanden i själva verket blott utgöra förmodanden, om vilkas värde man ingenting känner. För att vinna säkrare utgångspunkter för sakens bedömande och slippa ett upprepande av de enorma felräkningar, som på sin tid kännetecknade jordregistret, yrkades, att fastighetsregistret först på försök skulle uppläggas för några typiska stadssamhällen eller delar av sådana. En dylik försökstillämpning betonades vara så mycket nödvändigare, som staten tänktes bidraga till arbetet med ett på förhand fixerat belopp, vadan alla oberäknade kostnadsökningar skulle falla på samhällena. Därigenom kunde det i verkligheten lätt inträffa, att de ekonomiska förutsättningar, från vilka lagstiftningen utgått, högst väsentligt förskötes till dessa samhällens nackdel. Blott på grundvalen av exaktare, erfarenhetsmässigt vunnet material

vore det följaktligen möjligt att mellan staten och de berörda kommunerna avväga bördorna på ett skäligt och rättvist sätt.

Gentemot denna ståndpunkt, som synes vila på mycket goda skäl, har departementschefen hävdat, att kommissionen i sina kostnadsöverslag hållit sig tillräckligt högt för att man icke skall behöva riskera några oangenäma överraskningar vid förslagets praktiska genomförande. I ekonomiskt hänseende bygger detta nämligen enligt departementschefens förklaring på de erfarenheter, som vunnits under senare årens mätnings- och markredovisningsarbeten i Stockholm och Göteborg, och de siffror, som med ledning härav erhållits, hava avrundats uppåt så mycket, att marginalen torde rymma i andra samhällen eventuellt tillstötande fördyrande faktorer.

Härtill må först erinras, att, såsom departementschefen på annat ställe framhållit, icke blott den areal, som skall undergå registrering, utan även graden av oreda, som kan vara rådande i skilda samhällen, är avgörande för kostnadsfrågan. Underligt vore, om icke rikets två största städer med deras från gammalt synnerligen väl rustade mätningsinstitutioner och domstolar skulle ha ett betydande försteg framför flertalet övriga samhällen med avseende å klarhet och överskådlighet i fastighetsredovisningen. Med fullkomlig visshet kan detta antagas vara förhållandet. Och denna överlägsenhet torde icke — i varje fall ej så undantagslöst, som departementschefen synes förmoda — neutraliseras av en längre driven fastighetsdelning. Tvärtom lär det knappast erbjuda några svårigheter att finna exempel på medelstora och mindre städer med trånga områden, små tomter samt hart när i oändlighet sönderskiftade stadsägor, där registerenheternas antal per ytenhet är större än i Stockholm och Göteborg. Till berörda kategori höra ofta just de städer, som på grund av bristande ekonomisk styrka eller andra ogynnsamma omständigheter icke haft tillfälle att nedlägga någon egentlig omsorg på fastighetsförhållandenas utredning eller ens på att systematiskt samla och bearbeta de kartor och övriga urkunder, som dock under tidens lopp för olika ändamål upprättats. Att dessa städers kostnader för registret måste bliva högst avsevärt större än Stockholms och Göteborgs förefaller uppenbart, liksom ock, att den beräknade utjämningsmarginalen icke är så bred, att den lämnar rum för annat än relativt obetydliga förskjutningar.

Om det alltså enligt vår mening i och för sig icke kan anses riktigt att i detta sammanhang betrakta de två största städerna såsom typiska, framträder detta än tydligare, när det vid närmare efterforskning visar sig,

att Göteborg i verkligheten icke alls kan åberopas såsom stöd för de uppgjorda beräkningarna. Utan att avvakta fastighetsregisterfrågans slutliga lösning har man där sett sig nödsakad att redan nu påbörja uppläggande av en efter ungefär samma grunder inrättad fastighetsurkund. Enligt vad andre stadsingeniören, som närmast omhänderhar denna angelägenhet, på begäran meddelat, ligga emellertid de egentliga registreringskostnaderna som registerenhet, så vitt nu kan bedömas, närmare 3 än 2 kr., det enhetspris, från vilket kommissionen utgått. Icke heller den uppgivna mätningskostnaden av omkring 1,50 kr. per hektar kan av andre stadsingeniören vitsordas, utan har han förklarat, att en för ändamålet tjänlig karta i regel betingar högre pris

Av det nu anförda torde framgå, att yrkandet på registerförordningens försöksvisa tillämpning å ett mindre antal orter, innan den ekonomiska sidan av saken slutligt regleras, icke förlorat berättigande genom departementschefens uttalanden. Ja, det kan t. o. m. starkt ifrågasättas, huruvida icke, för bedömandet av de ekonomiska bördor, fastighetsregistrets uppläggande komma att medföra för städerna, en utredning i sådant avseende på grundvalen av kommissionens förslag bör verkställas för varje särskilt samhälle.

Även det allvarliga kommunalfinansiella läget manar till största försiktighet, då det gäller så betydande summor, som här är fallet. Mängden av nya omsorger — främst städernas oförutsett dryga andel i pensionsförsäkringens finansiering — samt förlusten av brännvinsmedlen har flerstädes ställt städernas ekonomi på mycket svåra prov. Därtill kommer den nuvarande kristiden med å ena sidan starkt stegrade anspråk på nära nog alla stadsförvaltningens grenar och därtill extraordinära bördor av varjehanda slag samt å andra sidan osäkrare eller minskade inkomster och begränsning av lånemöjligheterna, såväl vad angår Kungl. Maj:ts medgivande att företaga upplåning (se finansministerns bekanta rundskrivelse till samtliga Konungens befallningshavande den 6 september 1915) som beträffande utsikterna att på rimliga villkor erhålla behövliga lånemedel. Det torde väl knappast kunna anses lämpligt, att i en situation, som väl torde kunna betecknas såsom den svåraste städernas förvaltning i mannaminne haft att bemästra, igångsätta ett så vittutseende företag, som möjligen kan sägas vara önskvärt, men vars undanskjutande till lämpligare tid dock ej skulle innebära någon våda, helst väntetiden med fördel kunde användas för att avhjälpa ännu bestående brister i den tekniska och ekonomiska planläggningen. Även om man utgår ifrån, att kostnaderna kunna

hållas inom de av kommissionen uppdragna gränserna, vilket på ovan angivna grunder måste betvivlas, skulle under ett enda år, 1917, städerna och jämförliga samhällen tvingas föranstalta om registreringsförarbeten till den sammanlagda summa av 1,022,000 kr. Till detta belopp beräknas nämligen de med registerkartors upprättande förenade utgifterna, för vilkas täckande icke något statsbidrag föreslås, och ifrågavarande kartor skola vara färdiga 1 år efter lagens ikraftträdande, d. v. s. den 1 september 1917. Var och en, som har någon kännedom om de stora svårigheter, med vilka 1916 års budgetsarbete i många städer hade att kämpa för att bereda plats för de mest trängande utgifterna, förstår, hur dessa stora krav och än mer de tilläggsäskanden, som icke lära undgås, när arbetet fortskridit någon tid, skola komma att verka. För vår del kunna vi icke finna skäl förebragta, som rättfärdiga, att stadssamhällenas redan tillräckligt brydsamma ställning ytterligare försvåras genom nu ej oundgängligen nödiga ålägganden.

Vad angår jurisdiktionslösa städer samt köpingar och municipalsamhällen, framhåller Stadsförbundet i sitt åberopade yttrande, att ifrågavarande samhällsbildningar rimligtvis icke böra belastas med några som helst kostnader för fastighetsregistret. Dess uppläggande är helt och hållet motiverat av lagfarts- och inteckningsväsendets reformering — såsom övriga grenar av rättsväsendet en staten allena åvilande angelägenhet utom i de egentliga städerna, vilka av gammalt haft att ekonomiskt svara för rättsskipningen i första instans. Lika litet som de rena landskommunerna behöft bidraga till jordregistret, lika litet borde alltså dylikt bidrag avfordras de med landsbygden judiciellt jämställda stadssamhällena.

Icke heller denna erinran har vunnit Kungl. Maj:ts beaktande. Den bemötes av departementschefen med hänvisning till att de stadsliknande samhällena å landsbygden visserligen icke behöva bekosta sitt rättsväsen, men däremot äro underkastade samma skyldighet, som åligger »städernas invånare», att låta upprätta kartor över stadsplanen, kvarter och tomter. Att av denna skyldighet, som grundar sig på byggnadsstadgans föreskrifter rörande städernas och de stadsliknande samhällenas ändamålsenliga bebyggande, draga den slutsatsen, att dessa sistnämnda samhällen skulle vara pliktiga att bekosta jämväl fastighetsregistret, synes vara något förhastat. Fastighetsregistrets uppläggande har, såsom departementschefen tydligt framhållit, ansetts nödvändigt såsom underlag för den ifrågasatta nya fastighetsbokföringen — sålunda för ett rent *rättsligt* ändamål. Då, såsom

Svenska Stadsförbundet framhållit, dessa samhällsbildningar intaga samma ställning i avseende på domstolsväsendet som den egentliga landsbygden och då rättskipningen följaktligen där uteslutande är en statens angelägenhet, synas alla skäl tala för att dessa stadsliknande samhällen i fråga om kostnaderna för fastighetsregistret likställas med landsbygden.

Vid bedömande av landsbygdssamhällenas ställning i förevarande avseende bör dessutom icke förbises den av lagrådet starkt betonade synpunkten, att dessa samhällens ekonomiska bärkraft i regeln är synnerligen ringa. Detta gäller framför allt municipalsamhällena, som ha att dels fylla sina egna, ofta rätt omfattande specialuppgifter och dels i full utsträckning deltaga i vederbörande landskommuns och väghållningsdistrikts alla pålagor. Det måste därför anses vara mindre välbetänkt att välta över kostnaderna för ett så utpräglat statsändamål som fastighetsregistreringen på kommunala organisationer av denna svaga och lösliga typ.

I detta sammanhang vilja vi framhålla, att vi jämväl biträda Stadsförbundets erinringar i de av departementschefen ej särskilt bemötta delar, som angå statsbidrag för registrering av såväl senare än 1915 inkorporerade områden som efter 1919 nybildade samhällen, försåvitt dessa sistnämnda ej fullständigt befrias från utgifter för ändamålet.

Då vi hålla före, att skyldigheten att vidtaga de omfattande och kostsamma åtgärder, som äro förbundna med fastighetsregistrets uppläggande och som äro avsedda att i administrativ väg framdeles närmare bestämmas, icke bör lagfästas, innan en mera fullständig och tillförlitlig utredning, än det kungl. förslaget innehåller, vunnits angående de kostnader, som registrets uppläggande kommer att medföra för varje särskilt samhälle;

då det därjämte — med hänsyn till de uttalanden, som från ett flertal stadssamhällen gjorts i anledning av 1911 års kommittébetänkande — bör tagas under övervägande, huruvida städer, vilkas fastighetsbokföring och kartmaterial äro av beskaffenhet att kunna utgöra underlag för den ifrågasatta nya fastighetsbokföringen, helt och hållet eller delvis må vinna befrielse från de åtgärder, som enligt kommissionens förslag skola vidtagas i och för registrets uppläggande;

då de erinringar i övrigt, som från Svenska Stadsförbundets sida framställts mot sagda förslag, icke vunnit beaktande;

och då slutligen det uppskov för närmare utredning, som vi ifrågasatt, dessutom väl torde motiveras av de nu brydsamma finansiella för

hållanden, som den nu rådande kristiden medfört icke minst för våra stadssamhällen, tillåta vi oss hemställa,

att ifrågavarande lagförslag under mom. 1 av Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 6 måtte av riksdagen avslås.

Stockholm den 6 februari 1916.

Otto Holmdahl. *A. J. Christiernson.*

Victor Pettersons Bokindustri A.-B., Stockholm 1916.